WERK PROGRAMMA

2015 — 16

RAAD VOOR CULTUUR

Voorwoord

Voor u ligt het *Werkprogramma 2015 – 2016* van de Raad voor Cultuur. De raad adviseert de regering en het parlement over cultuur- en mediabeleid. Hij doet dat met beleidsadviezen, instellingsadviezen en uitvoeringsadviezen. Ook publiceert de raad verkenningen en analyses waarin de stand van zaken op (specifieke) beleidsterreinen wordt doorgelicht.

Dit werkprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd. Het eerste hoofdstuk beschrijft de positie, visie en werkwijze van de raad. In hoofdstuk 2 zijn de te verwachten adviezen opgenomen voor de periode juli 2015 – december 2016. De samenstelling van de raad, zijn commissies, kring van adviseurs en medewerkers is opgenomen in hoofdstuk 3.

Na een evaluatie in 2013 [1] en naar aanleiding van een forse budgettaire korting heeft de raad zijn werkwijze en organisatie de afgelopen jaren aangepast. [2]

De raad is omgevormd tot een netwerkorganisatie: daarin werken raadsleden en medewerkers samen met een kring van adviseurs en commissieleden, die hun kennis en ervaring inzetten voor het advieswerk van de raad. Debat en discussie zijn daarmee een vast onderdeel van de uitvoering van ons werkprogramma.

Met de inzet van deze zeer gevarieerde groep mensen streven wij naar kwalitatief hoogwaardige en leesbare adviezen, die bijdragen aan een rijk cultureel leven, richting geven aan het cultuurbeleid en het culturele veld uitdagen en aanmoedigen.

Dit werkprogramma is tot stand gekomen in overleg met het ministerie van OCW dat verantwoordelijk is voor het cultuur- en mediabeleid.

1. Positie, visie en werkwijze

1.1 Taken en taakopvatting

De taken van de raad zijn wettelijk vastgelegd. De *Wet op het specifiek cultuurbeleid* bepaalt dat de raad 'tot taak heeft de regering en de beide kamers der Staten-Generaal te adviseren over algemeen verbindende voorschriften en/of te voeren beleid van het Rijk op het terrein van cultuur'. Dit betekent het geven van gevraagde of ongevraagde beleidsadviezen en het adviseren over rijkssubsidies aan culturele instellingen. Op grond van de *Mediawet* adviseert de raad ook onder meer over omroeperkenningen en het concessiebeleidsplan van de Nederlandse Publieke Omroep. De aard en hoeveelheid van de beleidsadviezen worden bepaald door de raad zelf, in overleg met de verantwoordelijke bewindspersoon.

De raad is belast met de advisering over subsidies van culturele instellingen in het kader van de basisinfrastructuur (BIS). Deze BIS bestaat uit rechtstreeks door het Rijk gefinancierde instellingen. Eens in de vier jaar vindt advisering hierover plaats. Halverwege de subsidieperiode voert de raad met alle BIS-instellingen monitoringsgesprekken. Ook bezoeken adviseurs van de raad regelmatig activiteiten van instellingen om een indruk te krijgen van hun functioneren.

De raad is verder betrokken bij de uitvoering van een aantal wettelijke taken. Tot 1 januari 2016 geeft de raad adviezen op grond van de *Monumentenwet* en de *Wet tot behoud van cultuurbezit*. Andere uitvoeringstaken van de raad behelzen de advisering over de aanwijzing van professionele organisaties voor monumentenbehoud, de voordracht van sites voor het Europees Erfgoedlabel en de voordracht van immaterieel erfgoed bij UNESCO.

Het bijzondere van een adviesraad is zijn tussenpositie. Hij is onderdeel van het staatsbestel, maar functioneert onafhankelijk van de staat. Hij mengt zich in actuele discussies, maar laat zich niet leiden door de waan van de dag. Hij is geen wetenschappelijk instituut, maar betrekt wetenschap en wetenschappers bij zijn werk. Hij doet mee aan het publieke debat, maar bedrijft geen journalistiek.

De raad wil adviezen geven die bijdragen aan een rijk cultureel leven, richting geven aan het cultuurbeleid en het culturele veld uitdagen en aanmoedigen. Dat doet de raad als volgt:

De raad adviseert met visie en durf

Goede adviezen komen in verschillende vormen en maten, maar zijn in ieder geval goed beargumenteerd en duidelijk. De raad prikkelt waar het kan, moedigt aan waar nodig en wijst op nieuwe perspectieven. Hij zoekt de grenzen van het cultuurdebat op en anticipeert op ontwikkelingen of dilemma's.

De raad heeft kennis van zaken of weet deze kennis te ontsluiten. Hij staat open voor nieuwe geluiden en dwarse zienswijzen, maar heeft ook oog voor traditie en het culturele verleden. Hij benadert problemen waar het moet interdisciplinair en betrekt waar nodig deskundigen uit andere sectoren. De raad werkt vanuit een consistente visie en herijkt deze ook met enige regelmaat.

De raad is onafhankelijk

De raad is van belang voor de *checks and balances* tussen de politiek en de cultuursector. Maar de tussenpositie die de raad van oudsher inneemt, wordt ook als 'lastig' bestempeld. De raad stelt bij de positionering tussen de politiek, het cultuurveld en de maatschappij zijn onafhankelijkheid centraal. Dat gaat verder dan alleen het principe dat hij 'zonder last of ruggenspraak' opereert.

De raad oriënteert en informeert zich breed en baseert zijn adviezen op uiteenlopende bronnen. Zulke bronnen kunnen zowel feitelijke gegevens (*evidence based*), wetenschappelijk onderzoek (*theory based*) als meningen van kunstenaars, deskundigen en leken (*opinion based*) zijn. De raad moet weten wat er speelt en zoekt daarom verbindingen met culturele instellingen, media, wetenschap en overheid.

De raad staat zo bezien niet boven de partijen, maar ertussen. En zolang hij duidelijk maakt hoe hij tot zijn conclusies komt en welke afwegingen daarbij zijn gemaakt, is dat niet zozeer lastig maar juist leuk.

Adviezen hebben impact

In het jargon van adviesraden is 'doorwerking' een belangrijk begrip dat wordt gebruikt om het effect van een advies te duiden. Die effecten kunnen zowel om de impact op de lange termijn gaan (strategische adviezen) als om concrete maatregelen die direct in beleid te vertalen zijn (instrumentele adviezen; het subsidieadvies *Slagen in Cultuur* is hiervan een voorbeeld). De doorwerking van adviezen wordt niet alleen bepaald door de inhoud van het advies, maar ook door de manier waarop wordt geadviseerd. Aandacht voor proces en vorm is van belang.

Adviezen komen tot stand in een dialoog met uiteenlopende deskundigen, belanghebbenden en het publiek. En adviezen horen niet in bureaulades te verdwijnen, maar onderwerp te zijn voor debat. De raad ziet debatteren als een vorm van adviseren. Discussies over cultuur en cultuurbeleid vergroten de aandacht, beïnvloeden (publieke of politieke) opinies en brengen reuring. De raad wil agendazettend zijn en vindt daarom dat zijn adviezen voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Als andere vormen dan geschreven adviezen daaraan kunnen bijdragen (essays, interviews, sociale media en dergelijke), dan past de raad deze toe.

1.2 Visie en adviesdomeinen

De raad werkt aan zijn adviezen vanuit een visie op cultuur en richt zich de aankomende beleidsperiode op een aantal brede, doorsnijdende adviesthema's. Deze komen hieronder achtereenvolgens aan bod.

Visie op cultuur

In de visie van de raad is aan cultuur een breed palet aan waarden verbonden. Het kan daarbij gaan om maatschappelijke opbrengsten: culturele voorzieningen dragen bij aan beter onderwijs, kunnen positieve effecten hebben op de gezondheid, een actieve deelname van burgers aan de samenleving stimuleren of bijdragen aan de gemeenschapszin van (groepen) burgers. Het kan ook gaan om economische waarden: culturele voorzieningen in de buurt leiden tot meer opbrengsten in de horeca, hogere huizenprijzen of een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven. [4] Of het nu om een individu, een instelling, bedrijf of overheidsinstelling gaat – er is voor elk wat wils in het waardenpalet. [4]

Politiek gezien dus ook: linksom of rechtsom zijn er prioriteiten te leggen, afhankelijk van het belang dat men aan bepaalde waarden hecht. Maar naar de mening van de raad zal elke discussie over de waarde van cultuur rekening moeten houden met die ene eigenschap waarmee cultuur zich onderscheidt van al het andere. Dat is de esthetische waarde voor de kunsten en de intrinsieke waarde voor het erfgoed. Deze waarden ontstaan doordat een persoon zich 'mentaal verbindt' [5] aan kunst en erfgoed.

In de kunsten gebeurt dat doordat een lezer, luisteraar of toeschouwer wordt aangesproken door de esthetische kwaliteiten van een kunstwerk. Op die manier kan het schoonheid, ontroering, herinnering of contemplatie bieden. Maar even goed kan het een schok, afkeer, verdriet, discussie en confrontatie veroorzaken.

In het erfgoed legt een object of handeling een persoonlijke verbinding tussen mensen en (hun eigen of een andere) geschiedenis, verhalen en tradities.

Geen enkel ander onderdeel van onze samenleving – sport, economie, wetenschap, religie – doet zo'n expliciet beroep op deze waarden.

Dat wil niet zeggen dat cultuur is losgezongen van de werkelijkheid en alleen maar 'mooi' is. Cultuur staat midden in de maatschappij en kan direct of indirect zeer geëngageerd zijn. Zij kan de wereld waarin wij leven becommentariëren, en er (soms radicale) kritiek op leveren.

Zoals toneelregisseur Johan Simons zei: "kunst kan een samenleving helpen over zichzelf te reflecteren, nieuwe denkpistes te openen, het ondenkbare te denken, afgronden zichtbaar te maken, en ja, ook troost te bieden." [6]
Voor erfgoed geldt dat evenzeer: de objecten en gebruiken die uit de historie voortkomen laten zien hoe onze of andere samenlevingen waren – en dat kan heel confronterend zijn. Deze onderscheidende waarden van cultuur kunnen dus ook choqueren of beledigen. Dat wordt niet altijd door iedereen geaccepteerd.

Door de eeuwen heen – en ook in deze tijd – is het een reden voor uiteenlopende regimes en maatschappelijke groepen om het geluid van kunstenaars te smoren of te vernietigen. Des te belangrijker is het dat die aspecten van cultuur hoog in het vaandel worden gehouden. De functie van cultuur als vrijplaats van kritische en onconventionele opvattingen en visies moet worden gekoesterd en bewaakt.

Hoofdlijnen adviesagenda

De raad heeft het afgelopen jaar in samenspraak met het ministerie van OCW de hoofdlijnen van zijn adviesagenda bepaald. Hij heeft daartoe eerst een verkenning gedaan naar ontwikkelingen en trends in het culturele leven, uitmondend in *De Cultuurverkenning* (2014). In de *Agenda Cultuur 2017 – 2020* (lente 2015) zijn deze verder uitgewerkt in een beleidsagenda voor de lange termijn. De minister van OCW heeft in haar uitgangs-punten brief *Ruimte voor Cultuur*, die door de Tweede Kamer is aangenomen, het advies van de raad gevolgd. Hiermee zijn de lange lijnen van het advieswerk van de raad vastgesteld.

Op het terrein van de media heeft de raad een advies over de toekomst van de publieke omroep uitgebracht: *De tijd staat open* (2014). Dit advies, en de daaruit volgende beleidsontwikkelingen die de staatssecretaris van Media heeft ingezet, zijn leidend voor het deel van de adviesagenda dat zich richt op het mediabestel.

Hieronder zijn de hoofdlijnen van de adviesagenda beknopt beschreven. De thema's die hierin worden benoemd zijn richtinggevend, maar het is niet zo dat elk thema ook ieder jaar in een advies aan bod komt. Dat hangt af van de adviesbehoefte van het kabinet.

Cultuur in stad, land en wereld

Voor steeds meer culturele instellingen is de stad de thuisbasis en de wereld het speelveld. Verstedelijking en globalisering zetten door. Lokaal en mondiaal ontstaan nieuwe verbindingen, een nieuw publiek en nieuwe producties. Stedelijke regio's zijn de natuurlijke brandpunten in het culturele aanbod. Zij kunnen rekening houden met de eigen identiteit en inspelen op de behoeften van hun inwoners – of het nu om een groeiende multiculturele bevolking gaat of juist om een krimpregio.

De raad ziet culturele instellingen op dit stedelijk belang inspelen. Zij zoeken verbindingen met lokaal publiek door producties of tentoonstellingen te maken die refereren aan de verhalen uit de stad en zijn omgeving. Er ontstaan lokaal steeds meer en soms ook onconventionele samenwerkingsverbanden, die kunstenaars en instellingen vaak zelf tot stand brengen.

De stedelijke worteling gaat gepaard met een sterke internationale oriëntatie van kunstenaars en culturele instellingen. Niet alleen internationale blikvangers, zoals het Rijksmuseum, Nederlands Danstheater of het Concertgebouworkest, maar ook individuele kunste-

naars en kleinere instellingen zoeken via beurzen, biënnales of digitale media een internationaal podium.

Met name popmuziek, dance, games en televisieproducties weten wereldwijd een groot publiek te bereiken. Het kunstvakonderwijs trekt talent uit de hele wereld en de internationale oriëntatie krijgt steeds meer een plek binnen de opleidingen.

De raad besteedt aan deze ontwikkeling, die ook wel 'glocalisering' wordt genoemd, bijzondere aandacht. Hoe kan cultuurbeleid beter rekening houden met ontwikkelingen in stedelijke regio's? Hoe invulling te geven aan internationaal cultuurbeleid? Hoe om te gaan met de vlucht die de internationale cultuur- en mediaproductie en -distributie neemt?

Van klaslokaal tot kunstenaar: over de culturele carrière

De raad ziet in de keten van de allereerste kennismaking met cultuur tot de scholing van professionele kunstenaars belangrijke adviesvragen. Cultuur- en media-educatie vindt de raad een onderdeel van de vormende taak van het onderwijs van de toekomst. Ook voor diegenen die geen culturele carrière ambiëren.

Ook de minister van OCW heeft cultuureducatie tot speerpunt van haar beleid gekozen.

De raad besteedt daarom in zijn adviezen bijzondere aandacht aan educatie, scholing en deskundigheidsbevordering – op zowel het terrein van het erfgoed, de kunsten als de media.

Van groot belang voor de culturele carrière zijn de ingrijpende gevolgen van de veranderde arbeidsmarkt van makers en kunstenaars. Kunstenaars zijn gedreven, zelfredzaam en autonoom. Ze werken als zelfstandige met een gemengde beroepspraktijk en organiseren zich in informele netwerken, dwars door de disciplines heen.

Maar ze verdienen meestal niet veel geld (in de sector werken veel zzp'ers die vaak relatief lage inkomsten hebben) en de verborgen werkloosheid neemt toe. De raad zal de komende tijd de situatie van makers en kunstenaars op de arbeidsmarkt nader in beeld brengen.

Talentontwikkeling is een cruciaal onderdeel van een succesvolle culturele carrière. Momenteel is er veel nadruk op nieuw talent, nieuwe voorstellingen en nieuwe tentoonstellingen. De focus op verdieping en ontwikkeling van topcreatie neemt af. Er is vooral aandacht voor korte trajecten, terwijl er voor verdieping en verdere ontwikkeling minder ruimte is.

De raad houdt oog voor ontwikkelingen op het gebied van talentontwikkeling en komt in zijn advisering voor diverse sectoren met maatgerichte aanbevelingen voor verbetering.

Maatschappelijk waarden en veranderende publiekspatronen

Het is een tijd van nieuwe verbindingen. Kunstenaars en culturele instellingen zoeken andere partners op en doen dat ook op andere manieren dan voorheen. De huidige generatie kunstenaars en hun publiek laat zich niet meer leiden door instituties of experts, maar zoekt zijn eigen weg – vooral geleid door vrienden en communities, al dan niet via sociale media.

Kunstenaars zijn op nieuwe manieren betrokken bij de vormgeving en inrichting van de publieke ruimte, in de zorg en het onderwijs. Zij combineren in hun beroepspraktijk artistieke activiteiten met afgeleide werkzaamheden en opdrachten. Dat is deels economisch gedreven – er moet immers brood op de plank komen – maar in het algemeen straalt het maatschappelijk engagement steeds vaker af van het werk van een nieuwe generatie kunstenaars.

Deze nieuwe verbindingen en de maatschappelijk waarde daarvan zet ook de huidige minister van OCW hoog op de beleidsagenda en zullen dan ook in de adviesportefeuille van de raad een terugkerend thema zijn.

De maatschappelijke waarde van cultuur komt ook tot uitdrukking in publiek. Zonder publiek komt cultuur niet tot leven. Maar gedrag, smaak en samenstelling ervan veranderen ingrijpend. Het publiek wil steeds meer worden vermaakt en is op zoek naar intense ervaringen. Het is de tijd van de beleveniscultuur, festivalisering en funshoppen: we willen alles, nu meteen en overal. Culturele omnivoren zijn we geworden.

En we bepalen zelf waar we van kunst en cultuur genieten. Dat kan uiteraard in een museum, schouwburg of concertzaal, maar ook gewoon thuis op de bank, achter de tablet of laptop. Bij traditionele kunstvormen, zoals de klassieke muziek, slaat de vergrijzing toe en blijven nieuwe bezoekers weg. Cultuurinstellingen vinden het moeilijk om hierop een passend antwoord te vinden.

De raad verwacht dat het publieksbereik van de traditionele cultuuruitingen – de disciplines waarop overheidsbeleid zich tot nu toe vooral richt – op termijn zal stagneren en afnemen. Nieuwe generaties blijven gericht op de cultuurvormen die zij in hun jonge jaren al waardeerden. Tegelijkertijd vinden jong publiek en de steeds grotere groep mensen met een niet-westerse achtergrond weinig aansluiting bij de traditionele cultuuruitingen.

De raad zal in zijn advisering veranderende publiekspatronen en publieksbereik blijven adresseren omdat hij vindt dat voor elke culturele activiteit – experimenteel of gespecialiseerd, traditioneel of vernieuwend – een publiek gevonden moet worden.

Onafhankelijk en betrouwbaar mediabestel

Een onafhankelijk en betrouwbaar (publiek) mediabestel – op landelijk, regionaal en lokaal niveau – is een groot goed. De programma's, artikelen, websites en live streams die ons bereiken, becommentariëren en verbeelden gebeurtenissen en cultuur in Nederland en daarbuiten. Zij verbinden bevolkingsgroepen, informeren, leren en vermaken ons. Zij verrijken ons leven. Het mediabestel bestel vormt een dragende pijler onder onze democratische rechtstaat en dat zou ook in de toekomst zo moeten zijn. Geen eenvoudige opdracht, want er verandert veel.

Technologische vernieuwingen buitelen over elkaar heen, het mediagebruik verandert onder onze handen. Inmiddels krijgen, maken en delen wij – consument en producent – informatie en belevenissen overal, onmiddellijk en op iedere plek. Een moderne en toekomstbestendige publieke mediadienst moet op deze veranderingen inspelen en er gebruik van maken. De structuur ervan moet zo ingericht zijn dat hij deze veranderingen aankan. Betrouwbare en onafhankelijke journalistiek moet gewaarborgd blijven. De raad houdt dit thema dan ook als hoofdlijn in zijn advisering.

1.3 Organisatie

Naar aanleiding van een evaluatie door de *Nederlandse School voor Openbaar Bestuur* en een forse budgettaire korting heeft de raad de afgelopen jaren zijn werkwijze en organisatie ingrijpend verandert. De raad is omgevormd van een 'vaste' organisatie tot een 'netwerkorganisatie', waardoor het flexibel binnenhalen van externe kennis en deskundigheid wordt vergemakkelijkt en gestimuleerd.

Sinds begin 2013 werkt de raad met vier domeincommissies, diverse uitvoeringscommissies en een kring van adviseurs.

In verschillende projecten werken de commissieleden en adviseurs gezamenlijk aan de invulling en uitwerking van de beleids-, instellings- en uitvoeringsadvisering. Deze gremia worden ondersteund door een secretariaat. Bij de samenstelling van alle gremia van de raad is diversiteit het uitgangspunt. De confrontatie van uiteenlopende gezichtspunten, expertisegebieden en geluiden dragen bij aan de kwaliteit van de advisering. Ook hechten minister en raad aan een representatieve vertegenwoordiging van verschillende bevolkingsgroepen naar leeftijd, geslacht, culturele achtergrond en regionale afkomst. Recentelijk heeft de Tweede Kamer de raad verzocht zelf nog een jong lid toe te voegen als sluitstuk van de inspanningen van de raad om zijn netwerkorganisatie zo divers mogelijk in te richten. [7] Minister en raad geven hier graag gehoor aan.

Raad

De raad bestaat uit zeven leden: naast de voorzitter gaat het om zes generalisten, die kennis hebben van het culturele veld en daarnaast expertise op andere relevante disciplines (bijvoorbeeld ondernemerschap, financiën, juridische zaken). Een raadslid wordt benoemd voor een periode van vier jaar. In uitzonderlijke gevallen kan deze periode met ten hoogste twee jaar worden verlengd.

Het samenspel tussen raad en commissies moet zo vruchtbaar mogelijk zijn. Raadsleden nemen in de regel deel aan projectcommissies die een advies voorbereiden. Commissies worden in de raad uitgenodigd om (de voortgang van) adviezen toe te lichten.

Domeincommissies en uitvoeringscommissies

De vier domeincommissies moeten zorgen voor voldoende kennis van zaken in de boezem van de raad, voor voeling met het veld en voor bewaking van de continuïteit en consistentie van de advisering binnen de raad. De domeincommissies werken flexibel en interdisciplinair. In elke commissie is een aantal sectoren geclusterd.

Het gaat om de volgende vier domeinen:

- Beeldende Kunst, Vormgeving en Architectuur
- Erfgoed
  Archeologie, Archieven, Monumenten en Musea
- Media
  Bibliotheken, Film, Letteren, Pers en Omroepen
- Podiumkunsten
  Dans, Muziek, Muziektheater en Theater

De taken van de domeincommissies zijn: signaleren en volgen van ontwikkelingen in de desbetreffende sector, inclusief sectordoorsnijdende thema's; aandragen van onderwerpen voor het meerjarige werkprogramma van de raad; initiëren van adviestrajecten over thema's die raken aan de desbetreffende sector.

De domeincommissies bestaan uit circa zeven leden. De leden worden geworven uit de verschillende sectoren binnen een domein. Zij zijn daar goed bekend en gekend en fungeren mede als aanspreekpunt van en namens de raad voor de sector. Ook kunnen aan deze domeincommissies leden worden toegevoegd met een andere of bredere expertise. Het voorzitterschap van de domeincommissies rouleert. De benoeming van de leden van deze commissies gebeurt op voordracht van de raad door de minister of staatssecretaris van Cultuur voor een periode van vier jaar.

Naast bovengenoemde domeincommissies is er een aantal bijzondere commissies: de commissie WBC brengt adviezen uit op gebied van de *Wet tot behoud van cultuurbezit*; de commissie BCMA bereidt adviezen voor over de aanwijzing en afvoering van rijksmonumenten. Vanaf 1 januari 2016 zullen deze taken van de raad worden beëindigd.

Sinds 2013 is de raad belast met nieuwe uitvoeringstaken op de volgende terreinen:

- beoordeling aanvragen professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM);
- selectie voordracht Europees Erfgoedlabel;
- selectie voordracht immaterieel erfgoed UNESCO.

De raad heeft voor de voorbereiding van adviezen op deze terreinen drie nieuwe commissies ingesteld.

Kring van adviseurs

Aan de raad is een kring van adviseurs verbonden. Deze adviseurs beschikken over kennis en ervaring die de raad aan zich wil binden. De kring heeft het karakter van een 'pool', zodat de inzet van deskundigen kan worden toegesneden op de thematiek van een advies. De kring bestaat uit ongeveer vijftig adviseurs. Onder hen zijn mensen met kennis van de sectoren en instellingen die in de basisinfrastructuur aanwezig zijn, maar ook met specifieke expertise op bijvoorbeeld financieel, juridisch of internationaal terrein.

Bij de samenstelling van de kring wordt veel waarde gehecht aan een evenwichtige vertegenwoordiging uit verschillende regio's, bevolkings- en leeftijdsgroepen.

De raad kan op de leden van de kring van adviseurs een beroep doen voor specifieke adviestrajecten. Ook spelen zij een belangrijke rol bij de advisering over de basisinfrastructuur. De leden van de kring worden ingezet bij de beoordeling van subsidieaanvragen, de monitoring van instellingen in de basisinfrastructuur, en bij voorstellingsbezoeken. De kring van adviseurs wordt niet door de minister, maar door de raad zelf benoemd zodat deze – al naar gelang de behoefte – eenvoudig uitgebreid of verkleind kan worden.

Secretariaat

De raad is een netwerkorganisatie die wordt ondersteund door een secretariaat. Het secretariaat fungeert als knooppunt in en regisseur van het netwerk. Het bestaat uit een kleine groep professionals, die met een grote mate van zelfstandigheid hun werk verrichten. Het zijn de vaardigheden, creativiteit en kennis van deze medewerkers die in belangrijke mate bijdragen aan de kwaliteit en doorwerking van de raadsadvisering.

1.4 Werkwijze

De raad is een organisatie waarin, afgezien van een aantal vaste aandachtsgebieden, het werk projectmatig is georganiseerd. Adviestrajecten hebben een kop en een staart, kunnen worden gepland en hebben een vastomlijnd onderwerp. Omdat de organisatie krimpt qua capaciteit zijn netwerk- en organisatorische vaardigheden van de medewerkers essentieel.

Adviezen en andere publicaties worden in de regel voorbereid door projectcommissies, die voor de duur van een adviestraject in het leven worden geroepen. Zo'n projectcommissie wordt samengesteld uit commissieleden, raadsleden en adviseurs uit de kring – eventueel aangevuld met externe deskundigen. Kennis van zaken, diversiteit, reputatie en een nieuw fris geluid spelen mee bij de samenstelling van deze projectgroepen. Deze manier van werken verhoogt de flexibiliteit en inhoudsdeskundigheid bij het tot stand brengen van adviezen; er kan immers een projectcommissie op maat worden bijeengebracht.

Het secretariaat van de raad ondersteunt de projectcommissie. Elk advies begint met een startnotitie/projectplan, waarin vraagstelling, planning en eindtermen omschreven staan. De beoogde doorwerking van adviezen wordt vooraf bepaald en vervolgens voor elk advies in kaart gebracht. Projectmatig werken biedt ook mogelijkheden om in wisselende teams met medewerkers, commissieleden en raadsleden samen te werken.

De raad is een organisatie waar veel mensen over de vloer komen, en daarmee raads-, commissieleden en externe deskundigen aan zich bindt. De raad schakelt, wanneer het advieswerk daarom vraagt, snel op in capaciteit en kan ook snel weer terugkeren naar zijn basisbezetting. De raad brengt niet alleen zijn adviezen de wereld in, maar haalt de wereld ook in huis – letterlijk, door een plek te zijn waar het debat over cultuur en cultuurbeleid plaatsvindt.

2. Adviesagenda 2015 – 2016

Om de impact van zijn adviezen zo groot mogelijk te laten zijn, streeft de raad naar een gevarieerd palet aan adviezen. Naast adviezen die zijn gericht op de ontwikkeling van toekomstvisies, kunnen er ook meer concrete en direct uitvoerbare beleidsadviezen worden gegeven. De raad wisselt strategische sectoroverstijgende adviestrajecten af met toepassingsgerichte briefadviezen die, mits goed getimed, een discussie net even verder kunnen brengen of juist kunnen uitlokken. Naast gevraagd (door de regering, maar ook door de Eerste en Tweede Kamer) kan de raad ook ongevraagd advies uitbrengen. Om dit palet aan adviezen herkenbaar neer te zetten, onderscheidt de raad de volgende publicaties:

Beleidsadviezen
Die hebben betrekking op een bepaalde sector (sectoraal) of van algemeen belang zijn (sectoroverstijgend).

Instellingsadviezen
Die bevatten een beoordeling van de beleidsplannen en het functioneren van culturele instellingen.

Uitvoeringsadviezen
Die hebben betrekking op de uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van monumenten, archeologie en immaterieel erfgoed.

Verkenningen
Daarin licht de raad de stand van zaken in een culturele sector door of een maatschappelijk thema dat van belang is voor toekomstig cultuurbeleid.

In de vormgeving en totstandkoming van deze producten is maatwerk geboden. Presentaties, prikkelende essays (op persoonlijke titel van de auteur), debatten en sociale media kunnen onderdeel uitmaken van een adviestraject.

Zo heeft de raad in het najaar van 2014 een serie debatten georganiseerd, samen met lokale overheden en culturele instellingen, over de thema's uit *De Cultuurverkenning*.

Ook heeft de raad een veelgelezen nieuwsbrief en een account op Twitter met 8.500 volgers. Leden van de raad, het secretariaat en zijn adviseurs treden regelmatig op in de media en publiceren in kranten en vaktijdschriften. [8]

De raad zal ook het komende jaar – waar mogelijk en wenselijk – adviestrajecten in samenwerking met andere adviesraden oppakken. Voorbeelden zijn een gezamenlijke verkenning met de *Sociaal-Economische Raad* over de arbeidsmarkt in de cultuur- en mediasector en een gezamenlijk advies met de *Raad voor het Openbaar Bestuur* over keteninformatie in het archiefwezen.

Hieronder worden de te verwachte activiteiten van de raad voor de periode van 1 juli 2015 tot 31 december 2016 op een rij gezet, ingedeeld naar beleidsadviezen, instellingsadviezen, verkenningen en uitvoeringsadviezen. Deze periode staat voor een belangrijk deel in het teken van de subsidieadvisering over aanvragen voor de culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

De raad zal in de tweede helft van 2015 het beoordelingskader en -proces in samenspraak met het ministerie van OCW nader invullen. In de eerste helft van 2016 vindt de beoordeling van de aanvragen plaats.

2.1 Beleidsadviezen *periode 1 juli 2015 – 31 december 2016*

Nationale Monumentenorganisatie
zomer 2015

Op verzoek van de Tweede Kamer adviseert de raad over de overdracht van 31 rijksmonumenten naar de Nationale Monumentenorganisatie.

Regionale omroepen
zomer 2015

Advies over de toekomst van de regionale omroepen in Nederland.

Talentontwikkeling in de audiovisuele sector
zomer 2015

Advies over duurzame inrichting van talentontwikkeling in de audiovisuele sector.

Beleidsregel rijksmonumenten
najaar 2015

De minister wil het monumentenbestand verbeteren: het register op orde brengen en een verkenning naar nieuwe beperkte aanwijzingsprogramma's uitvoeren. In het najaar van 2015 zal zij daarover de raad om advies vragen. Het streven is een beleidsregel hierover op 1 januari 2016, gelijktijdig met de *Erfgoedwet*, in werking te laten treden.

Internationaal cultuurbeleid
najaar 2015

De ministeries van OCW, BuZa en EZ werken aan een nieuw kader voor het internationaal cultuurbeleid 2017 – 2020. De raad wil na publicatie van de evaluatie van het internationaal cultuurbeleid door de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) en voorafgaand aan de beleidsbrief van de ministeries een (ongevraagd) briefadvies geven over kerndoelen voor de inrichting van het internationale cultuurbeleid.

Keteninformatie archieven

najaar 2015

In vervolg op het raadsadvies over de selectie van archieven heeft de minister de Raad voor Cultuur en de Raad voor het Openbaar Bestuur gezamenlijk gevraagd advies uit te brengen over waardering en selectie van keteninformatie bij de overheid.

Professionalisering monumentenzorg

najaar 2015

De minister heeft de raad gevraagd te adviseren over de mogelijkheden om de professionalisering van monumentenzorg te bevorderen op basis van ervaringen die de raad bij de beoordeling van Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud heeft opgedaan.

Ondersteuningsstructuur BIS

voorjaar 2016

De minister heeft de raad gevraagd te adviseren over de opzet van een onderzoek/evaluatie naar de inrichting van ondersteunende instellingen in de BIS.

Collectiemobiliteit en zichtbaarheid van collecties

zomer 2016

Vernieuwing, mobiliteit en zichtbaarheid van de Collectie Nederland staan onder druk. Eind vorig jaar heeft de Museumvereniging een rapport uitgebracht over de (on)mogelijkheden van bruikleenverkeer tussen musea. Het aankoopfonds is bevroren, waardoor de middelen voor vernieuwing van de Collectie Nederland beperkt zijn. De raad wil dieper op deze materie ingaan.

Mediawijsheid

najaar 2016

Tien jaar geleden heeft de raad het begrip 'mediawijsheid' geïntroduceerd. Dit heeft geleid tot aandacht voor het onderwerp in het onderwijs en de mediasector, maar de aanpak ervan is toe aan een volgende fase.

In dit advies zal de raad ingaan op de kenmerken van een leercultuur die rekening houdt met een gemedialiseerde samenleving; een samenleving waarin beeldtaal en digitale geletterdheid bepalende factoren zijn.

Architectuurvisie
nog niet bekend

De ministeries van OCW en I&M zijn van plan een nieuw actieplan Architectuur op te stellen. Dit gebeurt op basis van de Architectuurvisie. De raad wordt (mogelijk) gevraagd om over de Architectuurvisie te adviseren.

2.2 Instellingsadviezen *periode 1 juli 2015 – 31 december 2016*

De raad brengt adviezen uit over beleidsplannen van instellingen in het kader van de culturele basisinfrastructuur en de *Mediawet*. De eerste helft van 2016 staat in het teken van de culturele basisinfrastructuur.

Culturele instellingen kunnen voor 1 februari 2016 een subsidieaanvraag bij het ministerie van OCW indienen, die bestaat uit een activiteitenplan en meerjarenbegroting.

De minister legt deze aanvragen voor aan de raad, die deze zal beoordelen aan de hand van de criteria die de minister in de subsidieregeling heeft vastgesteld. De raad verwacht circa 130 aanvragen te moeten beoordelen. Voor de voorbereiding van de adviezen worden commissies ingericht met voldoende en gevarieerde expertise, bestaande uit leden van de kring van adviseurs, leden van domeincommissies en – indien nodig – externe adviseurs. De raad stelt de adviezen vast.

Tussentijdse adviezen

De raad zal in het najaar van 2015 op verzoek van de minister advies uitbrengen over het functioneren van EYE en Scapino Ballet Rotterdam. In de beschikkingen over de huidige subsidieperiode is in deze tussentijdse beoordeling voorzien.

Monitoring van culturele instellingen basisinfrastructuur

Gedurende de gehele subsidieperiode volgt de raad de instellingen uit de culturele basisinfrastructuur. De raad krijgt hierdoor inzicht in het functioneren van deze instellingen en in de basisinfrastructuur als geheel. Deze kennis vormt een belangrijke basis voor het oordeel dat de raad eens in de vier jaar over de subsidieaanvragen van de instellingen moet geven. Monitoring van de instellingen bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het volgen van de activiteiten van de instellingen zoals bezoeken van concerten, voorstellingen, tentoonstellingen etc. Rapportages hierover worden toegevoegd aan de instellingsdossiers. De raad zal in dit kader ook kennisnemen van de jaarrekening en het bestuursverslag van de instellingen.

- In het tweede jaar van de subsidieperiode wordt een gesprek gevoerd met de instellingen. Hoofdonderwerp van gesprek is het uitvoeren van het activiteitenplan, het functioneren van de instelling en de ervaringen van de instelling in de culturele basisinfrastructuur.

Als de activiteiten en/of jaarverantwoording hiertoe aanleiding geven, kan de raad besluiten een vervolggesprek te voeren met een instelling. Hij kan ook op een andere manier stappen ondernemen door bijvoorbeeld tussentijds over de instelling te adviseren.

Basisinfrastructuur 2013 – 2016
najaar 2015

De raad zal op verzoek van de minister advies uitbrengen over het functioneren van EYE en Scapino Ballet Rotterdam. In de beschikking over de huidige subsidieperiode is in deze tussentijdse beoordeling voorzien.

Meerjarenbegroting 2016 – 2020 van het Instituut voor Beeld & Geluid
najaar 2015

De minister zal de raad om advies vragen over het beleidsplan van het Instituut voor Beeld & Geluid voor de periode 2016 – 2020.

Meerjarenbegroting 2016 – 2020 van de Nederlandse Publieke Omroep (NPO)
najaar 2015

De staatssecretaris zal de raad om advies vragen over de meerjarenbegroting van de NPO voor de periode 2016 – 2020.

Meerjarenbegroting 2016 – 2020 van de Stichting Omroep Muziek
najaar 2015

De minister zal de raad om advies vragen over het beleidsplan van de Stichting Omroep Muziek voor de periode 2016 – 2020.

NPO Concessiebeleidsplan 2016 – 2020
najaar 2015

De staatssecretaris heeft de raad gevraagd te adviseren over het nieuwe beleidsplan van de NPO, inclusief het voorstel voor het nieuwe on-demand betaalkanaal NPO-plus.

Basisinfrastructuur 2017 – 2020
voorjaar 2016

Adviezen in het kader van de culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

2.4 Verkenningen *periode 1 juli 2015 – 31 december 2016*

In een verkenning licht de raad de stand van zaken door in een sector of rond een maatschappelijk thema dat relevant is voor de culturele sector. In de komende periode staan bijvoorbeeld verkenningen op de rol op het terrein van muziek, film en de arbeidsmarkt in de culturele sector. In principe publiceert de raad eens in de vier jaar een cultuurbrede verkenning als opmaat voor een nieuwe subsidieperiode. [9]

De Cultuurverkenning uit 2014 was de eerste van deze verkenningen 'nieuwe stijl'. De raad gebruikt een verkenning om trends en ontwikkelingen te duiden en beleidsopties in kaart te brengen. Een verkenning voorziet niet in een uitgewerkt advies, maar is bedoeld als opmaat voor debat en reflectie. Zij kan aanleiding zijn voor regering en parlement om een specifieke adviesaanvraag bij de raad neer te leggen.

Om (sectorale) verkenningen uit te voeren is een betrouwbare kennisbasis – in de vorm van feiten, cijfers, analyse en theorievorming – van belang. Feitenanalyses op dit terrein worden in opdracht van het ministerie van OCW door het Centraal Planbureau, het Centraal Bureau voor de Statistiek, cultuurfondsen, De Boekmanstichting en onderzoeksinstituten uitgevoerd. Deze analyses gebruikt de raad in zijn verkenningen om erop te kunnen reflecteren.

Het ministerie van OCW en de raad zullen jaarlijks de planning van analyses en verkenningen actualiseren, zo veel mogelijk in overleg met cultuurfondsen en betrokkenen uit het veld. Voor 2015 en 2016 staan de volgende verkenningen op de rol:

Verkenning arbeidsmarkt, in samenwerking met de Sociaal-Economische Raad

najaar 2015/voorjaar 2016

De arbeidsmarkt van de cultuursector is in ontwikkeling. Vaste aanstellingen worden omgezet in tijdelijke contracten of opgevangen door externe inhuur, vrijwilligers of stagiaires. Zzp'ers domineren steeds meer de arbeidsmarkt in deze sector, met de bijbehorende vraagstukken. Deze verkenning beoogt meer inzicht te krijgen in de feitelijke situatie en knelpunten in de cultuursector ten opzichte van de arbeidsmarkt in het algemeen.

Verkenning muziek

najaar 2016

Het muzieklandschap is in de afgelopen decennia ingrijpend veranderd. Digitalisering maakt muziek toegankelijker en participatie is makkelijker. De traditionele muziekbeoefening en -consumptie staan echter onder druk. De raad wil met een verkenning opties voor een vitale muzieksector in beeld brengen.

Verkenning positie Nederlandse film

najaar 2016

De minister heeft de raad gevraagd de positie van de Nederlandse film in het licht van internationalisering en digitalisering te duiden.

Verkenning (scenario's) uitwerken cultuurbeleid in de stedelijke regio

nog te bepalen

In stedelijke regio's zien steeds meer initiatieven het licht om tot een samenhangend culturele infrastructuur en aanbod te komen. De raad heeft ervoor gepleit daarmee meer rekening te houden in het rijkscultuurbeleid.

De raad zal de ontwikkelingen en initiatieven die stedelijke regio's nemen, blijven volgen zodat hij te zijner tijd kan adviseren over passende (bestuurlijke) arrangementen die de afstemming tussen Rijk, stedelijke regio en fondsen kunnen verbeteren.

Verkenning veranderende publieksvoorkeuren en -patronen

nog te bepalen

Vrijetijdsbesteding en publieksvoorkeuren wijzigen sterk. De minister wil dat instellingen hun publieksbereik vergroten. Instellingen moeten meer aandacht hebben voor (culturele) diversiteit. Hier gaat het niet alleen om etnische diversiteit, maar juist ook om publiek dat nu nog niet cultureel actief is. Hoewel verschillende sectoren onderzoek naar publiek doen, is er geen overkoepelend onderzoek – terwijl de bezoeker steeds meer een culturele omnivoor wordt. De raad wil de veranderende publieksvoorkeuren en -patronen in kaart brengen.

Verkenning verlies en behoud kennis in erfgoedsector

nog te bepalen

De raad heeft in *De Cultuurverkenning* aandacht gevraagd voor het verdwijnen van specialistische kennis in de erfgoedsector. Door vergrijzing stroomt specifieke en vakmatige kennis uit, terwijl de instroom afneemt. Maar ook decentralisatie kan voor problemen zorgen, doordat taken worden overgedragen naar plekken waar de benodigde kennis (nog) ontbreekt. Kennis die behouden moet blijven voor de erfgoedsector is ook van belang voor hedendaagse ontwikkelingen in de kunst- en cultuursector.

2.3 Uitvoeringsadviezen
periode 1 juli 2015 – 31 december 2016

Europees Erfgoedlabel

Met het Europees Erfgoedlabel wordt de zichtbaarheid van de Europese, historische en symbolische waarde van erfgoedsites (gebouwen en locaties) vergroot. De raad heeft in 2012 geadviseerd over het thematische kader waarbinnen de aanvragen voor een Europees Erfgoedlabel gedaan konden worden en uit de eerste aanmeldingen een selectie gemaakt van sites die zullen worden voorgedragen.
In 2016 en 2018 zullen nieuwe selectierondes plaatsvinden. De volgende thema's zijn door de raad voorgedragen en door de minister vastgesteld: tolerantie en recht, mobiliteit en maakbaarheid, cultuur en sport, geld en koopmanschap.

Monumentenwet

In het kader van de *Monumentenwet* adviseert de raad, in aanwijzings- en afvoeringsprocedures van gebouwde- en archeologische rijksmonumenten, over de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten. Het gaat om circa 70 adviezen in 2015.

Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud

Vanaf 2013 adviseert de raad over aanvragen voor de status van Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM). Aanvragen kunnen gedaan worden door monumentenorganisaties met minimaal twintig rijksmonumenten in hun bezit en minimaal vijf jaar ervaring. De aangewezen professionele organisaties voor monumentenbehoud hebben voorrang bij subsidieverlening en krijgen meer ruimte om de subsidie naar eigen inzicht te verdelen over hun monumentenbestand. Tot 1 september 2015 konden er nieuwe aanvragen worden ingediend.

Immaterieel erfgoed

Vanaf 2015 adviseert de raad over voordrachten voor de internationale selectie van immaterieel erfgoed bij UNESCO.

Wet tot behoud van cultuurbezit

De *Wet tot behoud van cultuurbezit* (Wbc) heeft als doel te voorkomen dat voorwerpen en verzamelingen die van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis zijn, verloren gaan voor het Nederlandse cultuurbezit. Aan zulke voorwerpen wordt een beschermde status toegekend, waarna ze op een lijst geplaatst worden. De minister van Cultuur kan op basis van een advies van de raad besluiten een voorwerp of verzameling onder bescherming van de Wbc te plaatsen. De raad verwacht in 2015 nog één of twee Wbc-adviezen te geven.

3. Samenstelling raad

Raad voor Cultuur

Joop Daalmeijer *voorzitter*, Özkan Gölpinar, Marijke van Hees, Cees Langeveld, Jessica Mahn, Annick Schramme, Mathieu Weggeman, Jeroen Bartelse *directeur*.

Beeldende Kunst, Vormgeving en Architectuur

Arzu Ayikgezmez, Saskia Bak, Jeroen van den Eijnde, Nous Faes, Anne Hoogewoning, Nanda Janssen, Robbert Roos, Jorinde Seijdel.

Erfgoed

Monica Alkemade, Teus Eenkhoorn, Wim Hupperetz, Irma van Leeuwen, Kees van der Meiden, Mariel Peñaloza Moreno, Corrie-Cristine van der Woude.

Media

Ouke Arts, Malika el Ayadi, Diana Chin-A-Fat, Wim Jansen, Thijs Kuipers, Sander van Meurs, Ben Peperkamp.

Podiumkunsten

Gemma Jelier, Nita Liem, Anneke van der Linden, Sander van Maas, Michael Nieuwenhuizen, Jan Zoet.

Monumenten en Archeologie

Dirk Baalman *voorzitter*, Boudewijn Goudswaard, Marijke Beek, Jan van der Hoeve.

Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud

Jaap ‘t Hart *voorzitter*, Martin van Bleek, Lisa Johnson, Arie den Dikken.

Adviseurs

Annett Andriesen, Toos Arends, Cain Artwell, Ergün Erkoçu, Han Bakker, Lucky Belder, Mirthe Berentsen, Otto Berg, Johan Boonekamp, Ole Bouman, Willem Bruls, Henk Buijks, Marlon van Casteren, Lodewijk Collette, Saskia Cornelissen, Ingrid Duindam, Ruud van Eeten, Nina Folkersma, Annette Gaalman, Dorien Goertzen, Chris Groeneveld, Rolf Hage, Henk Havens, Robbert van Heuven, Eric Holterhues, Michael Huijser, Frank Huysmans, Inge Imelman, Wim Jansen, Jorn Konijn, Marie-Thérèse Konsten, Joke Liberge, Simone Mager, Andrea Möller, Behrang Mousavi, Guido van Nispen, Eleonoor Ochtman-Tchernoff, Marie-France van Oorsouw, Quinten Peelen, Laurentine Pels Rijcken, Tim Persent, Roos van Put, Leon Ramakers, Nanette Ris, Géke Roelink, Gable Roelofsen, Vibeke Roeper, Gerard Rooijakkers, Hedwig Saam, Nan van Schendel, Lejo Schenk, Oswin Schneeweisz, Paulette Smit, Wim Staessens, Taco Stolk, Yke Toepoel, Suzanne van de Ven, Rien Vrijenhoek, Robert Vroegindeweij, Astrid Weij, Francine van der Wiel, Marlous Willemsen, Annemiek van der Zanden.

Secretariaat

Jeroen Bartelse *directeur* Klazien Brummel *secretaris Beeldende Kunst, Vormgeving en Architectuur*; *Creatieve Industrie*; *Europees Erfgoedlabel* Pieter Bots *secretaris Podiumkunsten; coördinator BIS- beoordeling en monitoring*; *talentontwikkeling* René van Geffen *persvoorlichter*, *communicatieadviseur*; *journalistiek* Rob Harms *ICT* Juliette Koupri *secretaresse in opleiding* Monique de Louwere *secretaris Beeldende Kunst, Vormgeving en Architectuur*; *internationaal cultuurbeleid* René van der Meer *repro en facilitaire ondersteuning* Egidio Memeo *directiesecretaris* Annet Pasveer *secretaris Monumenten en Archeologie, secretaris Erfgoed* Maureen Poth *communicatiemedewerker* Lotte Ravenhorst *secretaris Erfgoed*; *arbeidsmarkt* Nancy Remmerswaal *managementassistent*, Leo Timmers *post- en archiefzaken* Jaap Visser *secretaris Media* Louisa Vijfschaft *juridisch adviseur* Madelon van Wandelen *management-assistent*, Daphne Wassink *secretaris Podiumkunsten* Sofie de Wilde *internationaal cultuurbeleid*; *arbeidsmarkt* Renske van der Zee *secretaris Cultuureducatie en -participatie*; *decentrale overheden; diversiteit; publieksbereik*.

Bij de raad zijn bijna altijd stagiairs en rijkstrainees aan het werk. Ook stelt de raad leer/werkplekken beschikbaar.

Noten

1
‘Van herwaarderen en optimaliseren. Evaluatie Raad voor Cultuur 2005 – 2011’, Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, *2012*.

2
‘Positie en werkwijze 2013 – 2017’, Raad voor Cultuur, *2013*.

3
Zie ook Marlet, *2009*, Marlet, *2010*.

4
Boogaard visualiseert dit handzaam in een betekenissencirkel voor kunst en cultuur, Boogaard, *2014*.

5
Zie ook Van Maanen, *2009*, Bartelse en Weggeman, *2013*, Gielen, *2014*.

6
Simons, *2014: 1*.

7
Kamerdebat en verzoek van kamerlid Bergkamp.

8
Zie de jaarverslagen van de raad voor een overzicht, Raad voor Cultuur.

9
Zie ook ‘De Cultuurverkenning: trends en ontwikkelingen in het culturele leven in Nederland’, Raad voor Cultuur, *2014*.

Colofon

Werkprogramma
2015 – 2016

Deze publicatie is een uitgave
van de Raad voor Cultuur

Leden
Joop Daalmeijer *voorzitter*, Özkan Gölpinar, Marijke van Hees, Cees Langeveld, Jessica Mahn, Annick Schramme, Mathieu Weggeman, Jeroen Bartelse *directeur.*

Raad voor Cultuur
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag

070 – 3106686
info@cultuur.nl
www.cultuur.nl

Den Haag, september 2015

De Raad voor Cultuur is het wettelijke adviesorgaan van de regering en het parlement op het terrein van kunst, cultuur en media. De raad is onafhankelijk en adviseert, gevraagd en ongevraagd, over actuele beleidskwesties en subsidieaanvragen.